

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. דשיילינגן להו לסהדי אי פרוע אי לא פרוע ... סמפון שיש עליו עדים כשר מאי עדים
עדי קיום.....2
- ב. סמפון ... ויוצא מתחת ידי שלישי ... כשר דהא הימניה מלוה לשלישי.....2
- ג. יוצא לאחר חיתום שטרות נמי דאי לאו דפריע לא הוה מרע ליה לשטריה.....3
- הדרן עלך שנים אוחזין.....4
- פרק שני אלו מציאות.....5
- א. אלו מציאות שלו ואלו חייב להכריז.....5
- ב. אלו מציאות שלו מצא פירות מפוזרין.....6
- ג. מעות מפוזרות.....7
- ד. כריכות ברשות הרבים.....7
- ה. ועגולי דבילה ככרות של נחתום מחרוזות של דגים וחתיכות של בשר וגזי צמר
הלקוחין ממדינתן ואניצי פשתן ולשונות של ארגמן הרי אלו שלו.....8
- ו. כל שיש בו שינוי חייב להכריז כיצד מצא עגול ובתוכו חרס כבר ובתוכו מעות.....8
- ז. מצא פירות מפוזרין וכמה אמר רבי יצחק קב בארבע אמות היכי דמי אי דרך נפילה
אפילו טובא נמי ואי דרך הינוח אפילו בציר מהכי נמי לא.....9
- ח. במכנשתא דבי דרי עסקינן קב בארבע אמות דנפיש טרחיהו ... בציר מהכי טרח ...
ולא מפקר להו ... חצי קב בשתי אמות מהו ... קביים בשמונה אמות מהו ... קב שומשמין
בארבע אמות מהו ... קב תמרי בארבע אמות קב רמוני בארבע אמות מהו ... תיקו.....10
- ט. יאוש שלא מדעת ... לא הוי יאוש ... בדבר שיש בו סימן דלא הוי יאוש ואף על גב
דשמעיניה דמיאש לסוף לא הוי יאוש דכי אתא לידיה באיסורא הוא דאתא לידיה.....11
- י. בזוטו של ים ובשלוליתו של נהר אף על גב דאית ביה סימן רחמנא שרייה.....14
- יא. פירות מפוזרין הא לא ידע דנפל מיניה ... במכנשתא דביורי עסקינן דאבידה מדעת
היא 14
- יב. אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה.....15
- יג. הכא נמי אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה.....16
- יד. אנב דיקירי מידע ידע בהו ... אנב דחשיבי משמושי ממשמש בהו.....17
- טו. המוצא מעות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובכל מקום שהרבים מצויין שם הרי אלו
שלו מפני שהבעלים מתיאשין מהן.....17

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

- טז. מאימתי כל אדם מותרים בלקט משילכו בה הנמושות.....17
יז. קציעות בדרך ואפילו בצד שדה קציעות וכן תאנה הנזמה לדרך ומצא תאנים תחתיה
מותרות משום גזל.....20
יח. ופטורות מן המעשר בזיתים ובחרובים אסור.....20

דף כא.

א. דשיילינן להו לסהדי אי פרוע אי לא פרוע ... סמפון שיש עליו עדים כשר מאי עדים עדי קיום

כבר התבאר לעיל דף כ: ששובר שנמצא¹ ביד המלוה על אחד משטרותיו שהוא פרוע, אם עדים חתומים בשובר², אם יודעים שהשטר פרוע השטר בטל, ואם אינם יודעים או שאינם בפנינו, אין בשובר כלום, ואם השובר מקוים, השטר בטל. משום שאין דרך המלוה לקיים שובר כי אם הלוח, ואמרינן שנפרע ולקחו הלוח לקיימו וחזר והפקידו אצל המלוה.

ב. סמפון ... ויוצא מתחת ידי שלישי ... כשר דהא הימניה מלוה לשלישי

שובר שביד³ שלישי ואומר שהשטר פרוע נאמן אפילו ראו כבר הב"ד את השובר⁴, ואם השטר יוצא מתחת ידו עם השובר, אפילו אין עדים בשובר, ואפילו מת השלישי, השובר כשר⁵, אבל אם אין השטר ביד השלישי ואין עדים בשובר אינו כלום ואפילו השלישי חי ואומר שהוא פרוע אינו כלום⁶

¹ שו"ע ונו"כ סה יח וכן בשו"ע ונו"כ נו א

² שו"ע ונו"כ שם

³ שו"ע ונו"כ שם יט

⁴ ופירשו הסמ"ע והש"ך דאע"ג דליכא מינו נאמן, שהרי האמינוהו כשלישי, וכתב הש"ך ס"ק סג דע"כ איירי כשידוע שעשאוהו שלישי או שהמלוה מודה בכך, דאל"כ אפשר שאינו שלישי וכיון דלית ליה מינו אינו נאמן, ועי' בנה"מ שם ס"ק לא, וצ"ע כיון שאומר שהשטר פרוע שובר למה לי.

⁵ דכיון שגם השטר אצל השלישי או יורשיו הרי מוכח שעשאו שלישי ואז נאמן מדין שלישי.

⁶ סמ"ע שם דלא עדיף שלישי מהלוח עצמו שיש בידו שובר שאין עליו עדים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

אולם אם יש חתימת יד המלוה על השובר מועיל⁷. ואם יש עליו עדים והוא מקוים כשר⁸, ואם אינו מקוים יקיימו עתה ויהא השליש נאמן לומר שהוא פרוע, אפילו אין השט"ח בידו, במינו שהיה יכול להחזירו ללוה⁹. וי"א¹⁰ שאפילו אינו מקוים אם יכול לקיימו נאמן השליש לומר שהוא פרוע, וכשיתקיים נותנים השובר ללוה וקורעים השטר. ואם אי אפשר לקיימו, אין בשובר כלום¹¹.

אם המלוה מכחיש ואומר שלא עשאו שלישי כלל, אלא השובר או השטר עם השובר נפל מידו והשליש מצאו, וראו הב"ד השובר ביד השליש קודם לכן בענין שאין לו מיגו, אינו נאמן לקרוע השטר, אלא דינו כמוצא שט"ח שלא יחזיר לא לזה ולא לזה¹².

ג. יוצא לאחר חיתום שטרות נמי דאי לאו דפריע לא הוה מרע ליה לשטריה

⁷ בשליש כמו אצל הלוה עצמו, סמ"ע שם

⁸ וכתב הסמ"ע אפילו אין השט"ח בידו, ואפילו מת השליש, והטעם כמ"ש בשו"ע שם בסעיף הקודם דהלוה מקיים השובר ולא המלוה.

⁹ הסמ"ע בשם הטור אבל כל זמן שלא נתקיים הו"ל כאילו אין בו עדים, וכבר נתבאר דבכה"ג אין השליש נאמן משום דלא עדיף מביד לוח עצמו, והמחבר קיצר ולא כתב שאף לאחר הקיום בעינן שיאמר השליש שהוא פרוע, משום שהב"י לטעמיה דס"ל שלאחר הקיום א"צ לנאמנותו של השליש, ומפרש הב"י בכונת הטור דאפשר דאז כשאינו מקוים שייך נאמנות השליש, והסמ"ע תמה על הב"י וגם על הרמ"א שלא הגיה כלום.

¹⁰ הש"ך ס"ק סו מפרש דברי הטור דכשאינו מקוים ע"כ בעינן שיאמר שהוא פרוע, ואז נאמן כשאפשר לקיימו או כשמקיימים אותו, אף על פי שראו הב"ד השובר ביד השליש ולית ליה מיגו, כיון שהיה יכול ליתנו לפניו, אלא אם השליש אינו אומר כלום והא מונח, ולכן כשמת השליש לא יחזיר לא לזה ולא לזה, ומיירי בשובר שאינו מקוים ואפשר לקיימו, דאי במקום כבר בלא"ה מחזירים למלוה, כמ"ש בשו"ע שם סוף סעיף יח. ובקצה"ח ס"ק יג כתב שהעיקר כדעת השו"ע שאין השליש נאמן כשאינו מקוים, דנהי דהימניה לשליש, לא עדיף מנאמנות שנתן לוח למלוה, שאם יש לו מיגו נגד הנאמנות נאמן להכחישו, וה"נ אם עכשיו אינו יכול לקיים נאמן להכחיש השליש במינו דמזויף, ולדעת הנ"י שהביא הש"ך בס"ק סו דאפילו לית ליה מיגו ואי אפשר לקיים השובר נאמן מטעם דהא הימניה, וכמ"ש הש"ך בסימן נו סק"א, כתב שלא האמינו למלוה במינו דמזויף משום דהוי מינו להוציא, ואף על גב דגבי סטראי כתבו התוס' דבשטר אמרינן מינו להוציא, ברמב"ן לא נראה כן, אלא טעמא דסטראי הוא משום שאין דנים על השטר כי אם על הממון שהודה שקיבל, וה"ז כבא להחזיק הממון, ולפי"ז הכא הוי מינו להוציא, כיון שאנו דנים על השטר, ולפי"ז דוקא בשובר כתב כן הנ"י, אבל כשהשליש מוציא שטר והלוה מודה שכתבו אלא שטוען שאר טענות, אף על גב דהימניה לשליש, כיון שהיה יכול לקיימו נאמן הלוה להכחיש הנאמנות במינו דמזויף, ועי' בסימן נו סעיף ד ובקצה"ח ובנה"מ שם.

¹¹ הש"ך בס"ק סו והביא בשם מעד"מ סוף פ"ק דב"מ בדעת הטור שאפילו לא נתקיים נאמן השליש, משום דקיום שטרות דרבנן ובשליש אוקמה אדאורייתא, והש"ך דחה דבריו, וגם בקצה"ח ס"ק יג הקשה על המעד"מ, ועי' בנה"מ ס"ק לג שדחה קושית הקצה"ח.

¹² ש"ך שם והסכים עמו בנתה"מ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

שטר שכתוב¹³ בו שובר בגוף השטר בין מלפניו בין השיטין בין השורות ובין מלאחריו בגב השטר, ואפילו במקצתו¹⁴, ששטר זה פרוע כולו או מקצתו, אפילו יוצא מתחת ידי המלוה, אף על פי שאין עליו עדים¹⁵, עושים ע"פ מה שכתוב¹⁶ בשובר¹⁷, וכן אם נמצא כתוב בפנקסו ששטר פלוני הוא פרוע סומכים על הפנקס¹⁸.

הדרן עלך שנים אוחזין

¹³ שו"ע ונו"כ שם כ

¹⁴ בסמ"ע פירש דהיינו שמקצת השובר הוא כנגד הכתב שאינו יכול לחתכו (, אבל הש"ך גרס בקצתו ומפרש דאפילו בקצה השטר, אף על פי שיכול לחתכו לא חיישינן לכך, וזהו מ"ש בגמרא סמפון היוצא לאחר חיתום שמרות כשר, וכן פירש המ"ז, וכתב דמעשים בכל יום שכותבים שובר בגוף השטר למטה.

¹⁵ פירש הסמ"ע ס"ק עא שאפילו לא נכתב בכת"י המלוה, דבכל שובר א"צ עדים.

¹⁶ שאם לא היה פרוע לא היה כותב אותו בגוף השטר.

¹⁷ ובשו"ע סימן מד סעיף ו משמע שתלוי במנהג המקומות אם כותבים שובר בגוף השטר, ובפת"ש סימן סא סק"ג כתב בשם שו"ת חות יאיר שאם הסופר כתב בשטר שלא יועיל רק שובר כזה, והלוה לא ידע מזה, והוציא שובר בנייר נפרד, טענתו מענה, שאינו דבר הרגיל לכתוב כן בשטר, והיה על הסופר להמליך בו ולהודיעו שכותב כן, עיין שם.

¹⁸ רמ"א שם, וכתב הסמ"ע דכל מה שכתוב בפנקסו הוי כאילו העיד עליו שהוא כן, ובשם רי"ו כתב שגרם ונמצא כתוב, והיינו שאחרים מצאו כתוב בפנקסו, דלית ליה מינו שהיה יכול שלא לפרסם מה שכותב בפנקסו, והש"ך ציין לסימן צא, ושם נתבארו כמה פרטים באיזה אופן סומכים על פנקסו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

פרק שני אלף מציאות

א. אלף מציאות שלו ואלף חייב להכריז

הרואה אבידה¹⁹ ישראל²⁰ חייב למפל בה ולהשיבה לבעליה²¹, אם מכיר בעל האבידה חייב למפל ולהשיבה לו, ואם אינו מכירו, חייב להכריז, וכמו שיתבאר פרטי ההכרזה וההשיבה להלן. ופשוט שאינו יכול לפטור עצמו בתשלומין, אפילו החזיר ונאבדה אותה אבידה כמה פעמים²². ואם הניחה והלך לו ביטל מצות עשה של השב תשיבם, ועבר על לא תעשה של לא תוכל להתעלם²³, ויש אומרים²⁴ שאינו עובר בעשה אלא כשבאה המציאה לידו ואח"כ הניחה.

הרואה אבידה שאין בה סימן, יש אומרים²⁵ שאינו חייב להגביהה, ויש חולקים.

¹⁹ שו"ע ונו"כ רמ"א

²⁰ וכבר התבאר בב"ק דף קי"ג: דין אבידת עכו"ם, ועי' שו"ת בית יצחק יו"ד ח"ב סימן קכב אות ח שמצדד לומר שאבידת הפקר (אולי כונתו אבידה שהפקירה אדם כיון שקשה לו להשיבה לעצמו) והקדש חייב בהשבה, ונשאר בצ"ע. ובגדולי שמואל ריש פ' אלו מציאות כתב שהקדש חייב בהשבה.

²¹ ולענין ברכה על מצות השבת אבידה, בתמים דעים סימן קעט כתב שאין מברכין משום שיש בה גם לאו, ועי' אורחו"ח סוף סימן צב בשם שו"ת שם ארי' או"ח סימן א שכתב בשם הרשב"א שאין לברך, ובשו"ת הרשב"א (ח"א סימן יח וסימן רנד) לא הזכיר בפירוש השבת אבידה במצוות שאין מברכין עליהם, אלא שכלל וכתב בכל מצוה שאינה נעשית אלא בקבלת אחרים אין מברכין, שמא לא יתרצה לקבל, ומסתבר שגם השבת אבידה בכלל זה, וכ"כ בהדיא באבודרהם שער ברכת המצוות בשם הר"י אבן פלאט, ועי' אמרי בינה דיני גביית חוב סימן א.

²² שו"ע ונו"כ רס"ב

²³ רמב"ם פרק יא מה' גזילה ואבידה הלכה א' (והרי"ף פרק בתרא דיומא מנה בין הדברים המעכבים את התשובה, המוצא אבידה ואינה מחזירה לבעליה), וכן דעת הר"ן מובא כנ"י בסוגיא דכהן בבית הקברות (דף ל' ע"א), וכן מסיק הט"ז ריש סימן רנט, ודלא כמשמעות דברי הסמ"ע סק"א. ובעמק הנציב לספרי כתב שהרואה כמה אבידות אינו עובר על כל גוף בפני עצמו, וצ"ע. ומסתבר דלכו"ע הרואה אבידות של כמה בני אדם עובר על כל אחד ואחד.

²⁴ סמ"ע נט"א

²⁵ רעק"א בדרו"ח דף כא ע"ב ד"ה אמנם כתב שאינו חייב בכך, אף על פי שעדיין לא נתייאשו הבעלים, כיון שלא ידע למי יחזיר, אבל בשו"ע הרב ה' מציאה סעיף ב כתב שאף בדבר שאין בו סימן, כל שלא נתייאשו הבעלים, צריך ליטלו על דעת להחזיר למי שיתברר עפ"י עדים שהוא בעליו, וכן העלה בתהלה לדוד לחו"מ, ואף בדבר שיש בו יאוש שלא מדעת.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

מוצא אבידה²⁶ שאין בה סימן, לא בגופה ולא במקום, אפילו במקום שרוב ישראל מצויים שם, הרי היא של מוצאה ודוקא כשנודע לבעלים שנפל ממנו, ואז מתייחס מפני שאין בה סימן, שאף אם ימצאנה ישראל לא יכריזו. כמבואר להלן, ואפילו יודע מי הוא האובד אינו חייב להחזיר לו, כי אם לפני משורת הדין, וכן אם מצא בבית הכנסת ובית המדרש, ואפילו בבית חבירו שרבים נכנסים ויוצאים שם²⁷

כל אבידה²⁸ לאחר שנתייחס הבעלים ממנה, שאמר ויחסרון כים²⁹, אפילו יש בה סימן, ויודע של מי היא, הרי היא של המוצא.

ב. אלו מציאות שלו מצא פירות מפוזרים

²⁶ שו"ע ונו"כ שם ג

²⁷ שו"ע הרב הלכות מציאה סעיף טו, שאפילו נפל מבעה"ב מתייחס, ואין חצרו קונה לו, כמו שיתבאר בפרק ט, וכן ביהכנסים וביהמדר"ר אינו קונה מדין חצר לקופת ביהכנס"ס, שאין חצר להקדש, וכמו שנתבאר שם

²⁸ שו"ע ונו"כ רסב ה

²⁹ ונראה פשוט שא"צ דוקא לשון ויחסרון כים, דה"ה בכל לשון שמשמעו שמתייחס מלמצוא אבידתו ומשלים עם חסרונה. וכתבו בקצה"ח ונה"מ סימן שעא וכן בסימן שסג סק"א, דאע"פ שאין יאוש בקרקע, וה"ה בעבדים ובשטרות, היינו ביאוש דגזילה, אבל ביאוש דאבידה מועיל, ועי' שו"ת פרי יצחק ח"ב. ולכאורה נראה שיאוש בלב הוא יאוש, ועדיף ממחילה שנחלקו הפוסקים, וכ"כ החזו"א ב"ק סימן יח סק"א, ולפי"ז אם יודע הבעלים שנתייחס בלבו באופן מוחלט (וכ"ש כשהוציא בפיו בינו לבין עצמו), ובא המוצא להחזיר לו, צריך להודיעו, ואף על פי שלפנים משוה"ד חייב להחזיר גם לאחר יאוש, כמ"ש להלן סעיף כא, נראה דאף לדעת הקצה"ח סימן עה סק"ד, אפשר דהיינו דוקא לאחר שכבר פרע לו, אבל לכתחלה צריך להודיעו, ומסברא נראה שחייב לפנים משוה"ד הוא פחות מחיוב לצ"ש, וא"כ נראה שלכתחלה צריך ודאי להודיעו. אמנם בחידושי הפלא"ה ריש סימן רעג משמע שיאוש בלב אינו מועיל, וצריך להיות בפני ג' כדין הפקר, ורק בדבר שאין בו סימן וכיוצא בזה שבודאי מתייחס, הוי כאילו הפקירו בפני ג', ולא מצאתי באחרונים דבר זה, וצ"ע. בכסף הקדשים סימן רסב מצדד לומר שלא נאמר דין יאוש אלא בין בני ישראל, אבל לא לגבי בני נח, וכ"ש עכו"ם באבידת ישראל שאינו זוכה רק בהפקר גמור, וכעין זה כתב בערך ש"י סימן רנט סעיף ז, וכ"כ בנה"מ סימן קה סק"ב, ועי' שו"ת מהרש"ם ח"ד סימן ט, טבעת החושן סימן רסב עמוד לו. ובשו"ת חות יאיר סימן עט משמע שאין עכו"ם מוזהר בהשבת אבידה, וצ"ע. פתחי חושן חלק ב פרק ב הערה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

מצא פירות³⁰ העומדים לאכילה או שהם כבדים³¹, מפוזרים במקום הילוך בני אדם או באמצע השדה³² הרי אלו שלו, שהרי אין בהם סימן שהרי מצד עצמן כולן שוות, ומצד מקומן מפני שמתגלגלים ברגלי בני אדם ואינו סומך על מקום הנחתו לבוא לומר במקום זה הנחתים³³

ג. מעות מפוזרות

מוצא מעות מפוזרות³⁴, אף על פי שהיו מקצתן זה על גב זה הרי אלו שלו משום דסתמא דרך נפילה הוא ואין סימן לא במקום ולא במנין, ומה שמונחים מקצתן זה ע"ג זה שמא אירע שנפלו ונמצאו כך³⁵, מוצא צבור מעות חייב להכריז שמסתמא הונח שם ויש סימן במנין ובמקום כדלהלן.

ד. כריכות ברשות הרבים

מצא כריכות³⁶ קטנות של שבלים בר"ה או במקום הילוך בני אדם³⁷, מפוזרים באמצע השדה³⁸ הרי אלו שלו, שהרי אין בהם סימן שהרי מצד עצמן כולן שוות, ומצד מקומן מפני שמתגלגלים ברגלי בני אדם ואינו סומך על מקום הנחתו לבוא לומר במקום זה הנחתים³⁹

³⁰ שו"ע ונו"כ רסב ז

³¹ ובמה שכתב השו"ע שם סעיף ז שפירות מפוזרים הרי אלו שלו, כתב הסמ"ע שזהו דעת הרמב"ם שסובר שכל דברי מאכל חשובים הם והאובד ממשמש בהם, דומיא דעיגולי דבילה, אבל הטור חולק משום דסתם פירות הן תבואה החסרה טחינה ולישה ואפיה, וגם אינו מרגיש בנפילה משום שדרך תבואה לנשאה על עגלה או סוס, עיין שם. ועכ"פ נראה שהכל לפי הענין.

³² שזהו דרך נפילה, ודרך הנחה הוא שמונחין יחד ומן הצד סמ"ע שם יט

³³ משא"כ בנמצאו ברשות היחיד דסמך על מקום הנחתו. סמ"ע יח

³⁴ שו"ע ונו"כ שם יא

³⁵ והקשה הט"ז הרי גם בספק הינוח חייב להכריז, ותירץ דשאני מטבעות שאין דרך להניחם ע"ג קרקע.

³⁶ שו"ע ונו"כ שם ט

³⁷ האי רשות הרבים לאו דוקא הוא, אלא כל שמצאו במקום הליכת בני אדם רשות הרבים מיקרי. וכן מוכח מלשון הטור שכתב בסעיף י"ב ז"ל, מצא עמרים קטנים ברשות היחיד כגון בשדה זרועה אם ניכר בו, עד אבל מצאן ברשות הרבים בו, ש"מ שכל שדה שאינה זרועה רשות הרבים מיקרי. וכן מוכח [שם] בסימן ר"ס סעיף (י') [י"א] ע"ש בפרישה סמ"ע יז

³⁸ שזהו דרך נפילה, ודרך הנחה הוא שמונחין יחד ומן הצד סמ"ע שם יט

³⁹ משא"כ בנמצאו ברשות היחיד דסמך על מקום הנחתו. סמ"ע יח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

ה. ועגולי דבילה ככרות של נחתום מחרוזות של דגים וחתיכות של בשר וגיזי צמר הלָקוחין ממדינתן ואניצי פשתן ולשונות של ארגמן הרי אלו שלו

המוצא הפיץ⁴⁰ שאין בו סימן⁴¹ או שמצא הפיץ שיש בו סימן במקום שרוב עכו"ם מצויים שם והרי מיד לכשידע הבעלים שנפל ממנו בודאי מתייחס שהרי יודע שהמוצא לא יכריז, אם בא לידו לאחר שנודע לבעלים שאבד ממנו, או שיש לתלות שנודע לו, אף על פי שלא שמענו שנתייחס, הרי הוא של מוצא.

לפיכך המוצא⁴², עיגולי דבילה, וככרות של נחתום⁴³, ומחרוזות של דגים שאין בהם סימן לא בקשרים ולא במנינם, וחתיכות של בשר שאין בהם סימן, ולשונות של ארגמן וגיזי צמר שאינם צבועים, ואניצי פשתן הרי אלו שלו, שבכל אלו הרגישו הבעלים בנפילתם ונתייחסו מהם מיד קודם שמצאן, לשונות ארגמן שם לב מחמת חשיבותם, ועיגולי דבילה וככרות ומחרוזות מאכלים הם וחשובים וממשמש בהו תמיד, וגיזי צמר ואניצי פשתן מחמת כובדן מרגיש בנפילתן, וכיון שאין בהם סימן מתייחס מיד⁴⁴, שגם במקומן אין סימן שכל אלו אין דרך להניח על גבי קרקע ודרך נפילה באו שם ואין מקומן ידוע לבעליהן.

ו. כל שיש בו שינוי חייב להכריז כיצד מצא עגול ובתוכו חרס כנר ובתוכו מעות

⁴⁰ שו"ע ונו"כ רמ"ג ורס"ב ג

⁴¹ וכשאין בו סימן אינו חייב להחזיר, אף על פי שיש לו עדים שהוא שלו, ש"מ בשם הריטב"א. ועי' שו"ת אמרי יושר ח"ב סימן קסח שאם נאבד ממנו דבר שסתמו מתייחס אינו יכול להטיל חרס על כל מי שמצא אבידתו, אבל כשנאבד לו הפיץ שיש בו סימן במקום שרוב ישראל מצויים, משמע מדבריו שיכול לבקש הטלת חרס, עיין שם

⁴² שם סעיף ו

⁴³ לאפוקי של בעל הבית שאין אחד אופה כמו חבירו ויש לכל בעה"ב סימן בלחם אפייתו. סמ"ע יד

⁴⁴ לבוש וסמ"ע יג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

כל דבר שיש בו סימן⁴⁵, והיינו שחפץ זה משונה משאר חפצים כיוצא בו⁴⁶, שעל ידו יוכל בעל האבירה להוכיח שהחפץ הוא שלו⁴⁷, בין סימן בגוף החפץ, בין במדתו או במשקלו, חייב להכריז.

לפיכך כבר ובתוכו מטבע או חרס, יש אומרים⁴⁸ שהוא סימן, ויש אומרים⁴⁹ שהוא סימן הבא מאליו ואינו סימן.

**ז. מצא פירות מפוזרין וכמה אמר רבי יצחק קב בארבע
אמות היכי דמי אי דרך נפילה אפילו טובא נמי ואי דרך
הינוח אפילו בציר מהכי נמי לא**

⁴⁵ שו"ע ונו"כ רסב ג

⁴⁶ אבל צבע החפץ אינו סימן, סמ"ע סימן רסו סק"ג

⁴⁷ והסימן הוא גורם לבעל האבירה שמתוך כך אינו מתייאש, וכן הוא גורם למוצא שיוכל להחזיר האבירה עפ"י הסימן. ומשמע מדברי הפוסקים שתלוי זה בזה, שכל שאין בו סימן להחזיר על פיו, מיקרי דבר שאין בו סימן והרי הוא של מוצא, אף על פי שיתכן שהאובד מחשיב דבר זה לסימן ואינו מתייאש, קבעו חז"ל שסימן כזה אינו מחייב את המוצא להכריז, שהרי בלא"ה לא יוכל להחזיר על פיו. והפנ"י בכתובות דף יב ע"ב הקשה למה הוצרך קרא להחזיר אבירה עפ"י סימנים, אפילו במביעת עין יחזיר, כיון שהאובד ברי והמוצא שמא וגם אין לו חזקת ממון, ותירץ שהמוצא יכול לתלות ברובא דעלמא ואין כאן מוחזק, עיין שם, ולכאורה מאי קושיא, אם אין בו סימן הרי הבעלים מתייאש ואינו צריך להחזיר לו, וצריך לומר שכונתו כשמוכח שלא התייאש, וצ"ע.

⁴⁸ שו"ע ונו"כ רסב טו

⁴⁹ רמ"א שם, שיתכן שלא הונח שם בכוונה לסימן אלא מעצמו נפל ואינו יודע שנפל, וכתבו התוס' דדוקא כשאין ניכר בחוץ ורגילות לבא מאליו, אבל אם אין רגילות לבא מאליו, אף על פי שאינו ניכר בחוץ, וכן אם ניכר בחוץ אף על פי שבא מאליו הוי סימן. ובדעת השו"ע כתב הסמ"ע שאע"פ שנפל מאליו בעה"ב מרגיש ויודע שנפל ומחשיב זאת לסימן, ויש להסתפק לדעת הרמ"א כשבא בעל החפץ ונתן סימן הבא מאליו אם חייב להחזיר לו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

המוצא חפץ בדרך הינוח⁵⁰, שניכר שהנוח שם ולא נפל, והוא במקום המשתמר כגון בגל של אבנים או בכותל ישן⁵¹, או טלית וקרדום בצד גדר⁵² בין יש בו סימן ובין אין בו, הרי זה לא יגע בו⁵³, אפילו על דעת להכריז⁵⁴.

**ח. במכנשתא דבי דרי עסקינן קב בארבע אמות דנפיש
טרחייהו ... בציר מהכי טרח ... ולא מפקר להו ... חצי
קב בשתי אמות מהו ... קביים בשמונה אמות מהו ... קב
שומשמיין בארבע אמות מהו ... קב תמרי בארבע אמות
קב רמוני בארבע אמות מהו ... תיקו**

מה שנתבאר שבדרך הינוח במקום שאינו משתמר יש בו דיני אבידה, אינו אלא כשיש לומר שהנוח שם דרך שכחה, אבל כשאי אפשר לתלות בשכחה וניכר שהבעלים הניחו החפץ מדעת והלך לו, אף על פי שבשעת הנחה לא

⁵⁰ ובשו"ע הרב כתב, אפילו הוא מקום המופקר לכל אלא הוא מקום מוצנע וכו', וכוונתו שא"צ שיהא מקום המשתמר ממש במקום סגור, אלא שמונה באופן שאינו מתגלה ע"י עוברים ושבים, ואין המניח חושש שמא יטלנו אדם משם.

⁵¹ שו"ע ונו"כ רס א

⁵² שו"ע ונו"כ שם י

⁵³ ובשו"ע העתיק לשון הרמב"ם שאסור ליגע בו שמא בעלים הניחוהו שם עד שיחזור, ואם יבא ליטלה והוא דבר שאין בו סימן הרי אבד ממון חבירו, אבל רש"י במשנה כתב לא יגע בהן דאין זו אבידה שיהא מוזהר עליה בלא תוכל להתעלם, דמשתמר הוא, הרי שלא הזכיר שאסור ליטלו, ועי' תוס' שם ד"ה ואם והש"ך שם סק"ה כתב בהך דבדרך הינוח לא יגע בו דאיירי במקום שרוב ישראל מצויים, ומשמע שבמקום רוב עכו"ם מותר ליטלו, שתולים שאחד מרוב העכו"ם הניחוהו, וא"כ בדרך הינוח אין הבעלים מתייאש, שהרי אינו מעלה על דעתו שמישהו ימצאנה, אבל בנה"מ סק"ד כתב שאפילו ברוב עכו"ם אסור ליטלו, שלא התירו אבידת עכו"ם אלא כשיש לה דין אבידה, ודרך הינוח במקום המשתמר אינו בגדר אבידה כלל, והרי זה בכלל גניבת עכו"ם שאסורה. ואפשר שדברי הנה"מ אתי שפיר עפ"י לשון הרמב"ם שאסור ליטלו משום איבוד ממון חבירו, אבל לדברי רש"י אפשר שאמנם בגדר אבידה היא אלא שאינו מצווה בהשבתו, וא"כ אם הוא של עכו"ם מותר. ומ"מ נראה שאף לדברי הנה"מ אם עבר ונטלו אינו חייב בהשבה ברוב עכו"ם, שהרי אף בגל עכו"ם ממש ס"ל להנה"מ סימן שמח סק"א שאינו במצות השבה.

⁵⁴ שהוא מטריח בעליו לרדוף אחריו וליתן סימנים, שו"ע שם. ועכ"פ משמע שלא חייבוהו לעמוד ולשמור האבידה שלא יגנבוה עד שיבא בעל החפץ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

היתה מחשבתו להניחה שם אלא לפי שעה, הרי זה אבידה מדעת ופטור מהשבה⁵⁵.

לפיכך מצא פירות מפוזרים במקום הגרנות, אם יש לתלות שהשארין הבעלים מדעתו מפני שיש טורח באסיפתם, הרי אלו שלו, ואם לא היו מפוזרים הרבה, לא יגע בהם⁵⁶. ובש"ע מבואר שיעור הפיזור עד כמה יש בו טירחה באסיפתן, כמו שאמרו בגמרא, וימינו שנשתנה המציאות הכל לפי הדרך המצויה.

מצא פירות מפוזרים שלא במקום הגרנות⁵⁷, אם דרך הנחה לא יגע בהם, ואם דרך נפילה הרי הם של מוצא אם הם כבדים או עומדים לאכילה.

דף כא:

ט. יאוש שלא מדעת ... לא הוי יאוש ... בדבר שיש בו סימן דלא הוי יאוש ואף על גב דשמעיניה דמיאש לסוף לא הוי יאוש דכי אתא לידיה באיסורא הוא דאתא לידיה

⁵⁵ ש"ע הרב סעיף מז עפ"י דברי הרמ"א סימן רס סעיף יא, שביון שהשאירו והלך לו, בודאי יש בדעתו שאם יבא אחר וירצה ליטלנו יטלנו, וזהו שאמרו באשפה העשויה לפנות שאבידה מדעת היא, ומדברי הש"ך נראה שאפשר שאף להרמב"ם שחולק באבידה מדעת (עי' להלן) מודה באשפה, ולא ביאר טעם החילוק, ועי' נה"מ ריש סימן רסא, ולפי מ"ש לעיל שאשפה העשויה לפנות הוי כזומו של ים, נראה.

⁵⁶ ש"ע ונו"כ רס ז, ובש"ע מבואר שיעור הפיזור עד כמה יש בו טירחה באסיפתן, כמו שאמרו בגמרא, ויש אופנים שנשאר בגמרא בבעיא דלא איפשיטא, ופסק בש"ע כדעת הרמב"ם שלכתחלה לא יטול ואם נטל אינו חייב להכריז, ומכיון שבזמננו אין מצוי ענין זה, ומסתברא שגם השיעורים תלויים לפי המצוי, לא הארכת בזה. והרא"ש סבור בבעיא איפשיטא באבידה שמספק חייב להכריז, וכתבו האחרונים שנחלקו בדין ממן שיש בו איסור אם אמרין בו המוציא מחבירו עליו הראיה, ומדברי התוס' בכתובות משמע שאין המוציא בכלל מוחזק באבידה, אלא שהתוס' כתבו כן לגבי רוב, אבל לא לגבי ספק השקול, שאפשר שנקרא מוחזק. ובש"ע נוב"ט אה"ע סימן ס בהג"ה מבין המחבר כתב שאף הרמב"ם אינו סובר שהוא שלו, אלא יהא מונח, ומסתפק שם בדעת הרמ"א, ומצדד לומר שאף בספק, כיון שלכתחלה לא יטול, כשעבר ונטל אינו נקרא מוחזק. ובתהלה לדוד לחו"מ כתב שבקב בד' אמות דפסקינן להלכה שהיא אבידה מדעת, אף אם יבא בעלים ויאמר שלא הפקירם לא מהני, דאמרין דמשקר או דבטלה דעתו אצל כל אדם, ולפי"ז אף בדברים שנשארו בגמרא בספיקא, אם יאמר שלא הפקירם אין זה טענת ברי, ואינו יכול להוציא מיד מוחזק, ומיישב בזה דעת הרמ"א שגבי ספק הינוח הביא דעת החולקים על הרמב"ם ואילו כאן לא הגיה על דברי המחבר כלום.

⁵⁷ ש"ע ונו"כ רסב ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

אבידה לאחר שנתיימש הבעלים ממנה, שאמר וי לחסרון כים או כל לשון שמשמעו שמתיימש מלמצוא אבידתו ומשלים עם חסרונה אפילו יש בה סימן, ויודע של מי היא, הרי היא של המוצא.

אין יאוש מועיל אלא כשבא ליד המוצא לאחר יאוש, אבל כשבא לידו קודם יאוש, אף על פי שאח"כ התיימש הבעלים, כבר נתחייב בהשבה ואין היאוש מועיל לפטרו⁵⁸, ויש אומרים⁵⁹ שמכל מקום מועיל היאוש שיכול המוצא לזכות בגוף החפץ, ואינו חייב להשיב אלא רמיו.

יש אומרים⁶⁰ שאפילו בא לידו לאחר יאוש אלא שהמוצא לא ידע שנתיימש הבעלים, ונטלה זה על דעת להחזירה, אף על פי שהמוצא לא נתכוין בפירוש לזכות לו בשעת הגבהה, זכה בה הבעלים.

לפיכך המוצא חפץ⁶¹ שאין בו סימן אם בא לידו קודם שנודע לבעלים, כבר נתחייב בהשבה ואין היאוש או הידיעה פוטרו, ועל זה אמרו יאוש שלא מדעת לא הוי יאוש⁶².

⁵⁸ ואפילו לרבא דאמר יאוש שלא מדעת הוי יאוש, היינו דוקא בדבר שבדאי יתיימש לבסוף, אבל בדבר שיש בו סימן שאינו עומד להתיימש מודה, וכמ"ש בגמרא (דף כא ע"ב) בדבר שיש בו סימן כו"ע לא פליגי וכו'. ואמרו בגמרא הטעם שאין היאוש מועיל משום דבאיסורא אתי לידיה, ועי' בדברי הראשונים שהאריכו בטעם הדבר,

⁵⁹ תוס' ב"ק דף סו ע"א ד"ה ה"נ, וכתב החזו"א ב"ק סימן יח סק"א שמ"מ אם היה דעת המוצא להשיב אין היאוש מועיל כלל, ואף על פי שהבעלים לא ידע ונתיימש, הוי יאוש בטעות, ובקצה"ח סימן שנג סק"ב וסימן שסא סק"ב כתב שלסברת הרמב"ן בשם גאון שהמוצא נעשה שומר על האבידה, אין היאוש מועיל אף לגוף החפץ כשבאיסורא אתי לידיה, ועיי"ש שדן אם מיקרי לכס. וכתב בתהלה לדוד דכיון שסתם הש"ך כסברת הרמב"ן הרי מוכח דלהלכה קי"ל שאין היאוש מועיל אפילו לגוף החפץ, ועי' דרו"ח דף כא ע"ב, שו"ת ברית אברהם חו"מ סימן מז, שו"ת מהרש"ם ח"ג סימן קנו, ועי' להלן.

⁶⁰ עיין בקצה"ח סימן רנט סק"א לסברת הרמב"ן שאין יאוש מועיל כשנטלה ע"ד להחזיר משום שנעשה כיד הבעלים, אבל כשהגביהה לאחר יאוש שלא נתחייב בהשבה, לא נעשה יד בעלים. אבל בנה"מ שם סק"א כתב שאין לחלק בזה, ובודאי שזכה הבעלים בהגבהתו, ומבואר בדברי האחרונים שאע"פ שלא נודע למוצא בשעה שהגביה שכבר נתיימש הבעלים, לא מיקרי באיסורא אתי לידיה, ופטור מלהחזיר, ועי"כ לא נחלקו הקצה"ח והנה"מ אלא כשנתכוין בשעת הגבהה להחזירה, ובחלקת מחוקק סימן כח סק"א משמע שאם הגביה קודם שנודע לו שנתיימש הבעלים, ה"ז כיאוש שלא מדעת, וכבר תמחו האחרונים על דבריו, ולכאורה משמע כן גם בש"ך סימן שנג סק"ד, ועי' רעק"א שם שתמה על דבריו, ועי' שו"ת נוב"ת אהע"ז סימן עז.

⁶¹ שו"ע ונו"כ רסב ג

⁶² אמרו בגמרא הטעם משום דבאיסורא אתי לידיה, והיינו שבשעה שמצא עדיין לא ידע שנפל ממנו ולא נתיימש. וכתב בקצה"ח סימן רנט סק"א דלאו דוקא באיסורא אתי לידיה, אלא בשעת איסור, והיינו בשעה שחייב בהשבה, ואיירי כשנטלה ע"ד להחזירה, אבל כשנטלה ע"ד לגזולה, אפילו בדבר שיש בו סימן מועיל

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

יש אומרים⁶³ שלא אמרו יאוש שלא מדעת לא הוי יאוש אלא לענין שאסור למוצא ליטול החפץ לעצמו כל זמן שאינו יודע בודאי שהבעלים יודע בנפילתו, אבל אם עבר ונטלו זכה בו⁶⁴, ויש אומרים⁶⁵ שאם הגביה קודם יאוש על דעת להחזיר ונודע לו שאין בו סימן, מותר לו לזכות בו לאחר יאוש⁶⁶, ויש אומרים⁶⁷ לשיטה זו שאע"פ שאין יאוש שלא מדעת מועיל שיוכל לזכות לגמרי, מועיל להתיר למוצא להשתמש בו כל זמן שלא יתברר של מי הוא, ולכשיתברר ע"י עדים יחזירנו לו. ויש חולקים⁶⁸ שבכל אופן יאוש שלא מדעת אסור ליטול ואם נטל אסור להשתמש וחייב בהשבה.

יש אומרים⁶⁹ שחילוקים אלו לא נאמרו אלא ביאוש שלא מדעת בדבר שאין בו סימן, אבל ביאוש שלא מדעת בדבר שיש בו סימן אלא שהיאוש בא משום שנמצא במקום

היאוש שלאחר מכן לסברת הרמב"ן. ובחידושי רעק"א בסימן רנט לסמ"ע סק"י כתב עפ"י סברת הרמב"ן דבמוצא במקום רוב עכו"ם הרי זוכה בהיתר, מפני שתולה ברוב עכו"ם ואינו זוכה ע"ד להחזיר, וממילא לא נעשה שומר הבעלים, ולפי"ז יועיל היאוש שלאח"כ שיוכה בה המוצא, ואף אם יבא ישראל ויוכיח שבשעה שמצא לא ידע דנפל מיניה ולא נתייאש, דבהיתרא אתי לידיה, ונשאר בצ"ע. ובדרו"ח כ"כ בפשיטות.

⁶³ כס"מ פרק טו מה' גזילה ואבידה הלכה א',
⁶⁴ כיון שהוא בידו ואינו יודע למי יחזיר, שהרי אין בו סימן, ולמקום שמצאו אינו יכול להחזיר, ממילא זוכה בו, ואין לומר יהא מונח עד שיבא אליהו אלא במקום שאמרו כן בפירוש, והיינו באבידה שיש בה סימן שחייב בהשבה אלא שלא נמצא בעליה

⁶⁵ בדרישה סוף סי' רס הקשה על הכס"מ שלפי"ז צריך לומר דמה שאמרו בגמרא דבאיסורא אתי לידיה לא מהני יאוש היינו דוקא בשיש בו סימן, והוא דחוק, ועיי"ש שהקשה עוד כמה קושיות על הב"י, והעלה הדרישה בדעת הרמב"ם שלא אמרו ביאוש שלא מדעת שאסור לזכות בו אלא בשמתחלה נטלו ע"ד שלא להחזיר, אבל כשנטל ע"ד להחזיר והוברר לו שאין בו סימן ולא שייך בו הכרזה, מותר לו להחזיק בו לעצמו, שהרי אינו יכול להחזירו למקום שמצאו שמא יקחנו עכו"ם, ובפרט למה שנתבאר שאפילו באבידה נמורה אם נטלה ע"ד להחזיר ולאחר יאוש נתכוין לגזולה שאינו עובר אלא משום השב תשיבם (עי' פרק א סעיף ד), א"כ חפץ זה שאין בו סימן ואינו יכול לקיים מצות השבה, אף בעשה אינו עובר, וכ"כ בסמ"ע שם ס"ק מב.

⁶⁶ וכתב בחידושי רעק"א שם שלדבריו אסור לו להשתמש בחפץ עד שישער שבודאי כבר נתייאש הבעלים. והשי"ך הקשה דסו"ס ה"ל כיאוש שלא מדעת, עיין שם, ועי' שו"ת קנין תורה ח"ב סימן צה.

⁶⁷ שי"ך שם ס"ק כו בישב דעת הרמב"ם, וכתב שאפשר שזהו גם דעת הב"י, ועי' עוד בשו"ת חלקת יעקב ח"ג סימן ב בהנה"ה מבין המחבר מ"ש להסביר סברת השי"ך ומסתפק שם אם שייך לומר קים לי כהשי"ך, דאפשר שלא שייך קים לי אלא שלא להוציא ממנו, אבל להתיר לו להשתמש בו, לא שייך לומר כן. ופשוט דהיינו דוקא לאחר יאוש, אבל בלא יאוש, אף על פי שלא נתברר לו מי הוא הבעלים, אסור להשתמש בו, וכמ"ש השי"ך סימן רסב סק"ג, וכן כתב בחידושי רעק"א בשיטת השי"ך שלא ישתמש בו רק לאחר שידע ודאי שכבר התייאש.

⁶⁸ שכל דברי האחרונים לא נאמרו אלא ליישב שיטת הרמב"ם בדיון ספק הינוח, אבל הראב"ד והרמב"ן והרשב"א חולקים עליו, וממילא אין מקום לכל החילוקים האלו, ודין יאוש שלא מדעת כדיון דבר שיש בו סימן שבאיסורא אתי לידיה, ואין היאוש שלאחר מכן מועיל כלל, וכ"כ בשו"ע הרב הלכות מציאה סעיף ב, והביא דעת יש אומרים שגם ביאוש שלא מדעת יהא מונח עד שיבא אליהו, וסיים שדבריהם עיקר להחמיר בשל תורה, וגם המה הרבנים, והוא שיטת הראשונים שהבאתי לעיל, והביאם הרמ"א שם בדיון ספק הינוח. ומ"מ נראה שאפשר לצרף דיעות האחרונים לסניף.

⁶⁹ שו"ע הרב סעיף ג, שבדבר שיש בו סימן הרי יכול לקיים מצות השבה ע"י הכרזה, ואף אם בינתיים לא באו הבעלים, הרי יתכן שעוד יבואו, ממילא אסור לזכות או להשתמש בו, אלא יהא מונח עד שיבא אליהו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

שהרבים מצויים, לכו"ע לא זכה בו המוצא ואסור לו להשתמש בו אפילו לאחר יאוש, אלא יהא מונח עד שיבא בעליו, או עד שיבא אליהו.

לכתחלה כדאי שאם רואה אבידה שיש ספק יאוש שלא מדעת, יתכוין בשעת הגבהה שלא לזכות בה, ולא להחזיר אלא על תנאי אם ימצא של מי הוא, וממילא אינו נעשה שומר, ויועיל היאוש שלאחר מכך⁷⁰.

י. בזוטו של ים ובשלוּליתו של נהר אף על גב דאית ביה

סימן רחמנא שרייה

כבר התבאר במסכת ב"ק דף קיד. שהרואה ששטף נהר חפץ של חבירו, או שלקחו חיה טורפת, וכן כשנפלה דליקה⁷¹, באופן שמדרך העולם⁷² אין הבעלים ולא אחר יכול להצילו הרי זו אבידה שאבודה מכל אדם⁷³, ואם עמד אחד והצילו, אף על פי שיש בו סימן והבעלים עומד וצווה שאינו מתייאש⁷⁴, הרי הוא של המציל⁷⁵.

יא. פירות מפוזרין הא לא ידע דנפל מיניה ... במכנשתא

דביזרי עסקינן דאבידה מדעת היא

⁷⁰ פתחי חושן חלק ב פרק הערה כג

⁷¹ ע"י רמ"א סימן רסד סעיף ה, וע"י נה"מ סימן שג סק"ו דהיינו כשאי אפשר להציל כלל, אבל כשיכול להציל ע"י אחרים, אין דינו בזוטו של ים

⁷² כתב מהרי"ק שורש ג דאפילו היכא דלא ברי היזקא ואפשר שלא יאבד הממון, אפ"ה כיון שנאבד עפ"י הרוב יש לומר שמתייאש, והביא ראיה לדבריו. והמשל"מ פ"ו מה' אבידה הלכה ב דחה ראיית המהרי"ק, ונראה שסובר המשל"מ שדוקא כשאי אפשר בשום אופן להציל מיקרי אבודה מכל אדם, וכן משמע קצת מדברי כמה פוסקים שהוכירו שהציל בדרך נס. וע"י חזו"א ב"ק סימן יח סק"ג מ"ש בהגדרת אבודה מכל אדם.

⁷³ והיינו כשאינו יכול להציל אפילו ע"י הדחק, וזהו שאמרו אבודה ממנו ומכל אדם, אבל אם יכול להציל ע"י הדחק, אפילו ע"י אחרים, שוב אינו דומה לזוטו של ים, וע"י ברמ"א סימן רסד סעיף ה בנפלה דליקה וברחו היהודים וכו', ומשמע דלאו דוקא אבודה מכל אדם, שאם היהודים אינם יכולים להציל, אף על פי שהגויים יכולים להציל מיקרי אבודה מכל אדם.

⁷⁴ שו"ע נו"כ נט ז

⁷⁵ בשו"ת חלקת יעקב ח"ג סימן א דן במי שהופקד אצלו בשעת המלחמה באירופה אלף דולר בפקדון, ולאחר המלחמה נאבד זכרו של המפקיד ואינו יודע גורלו ולא של יורשיו, מה יעשה הנפקד, ורצה השואל לומר שמכיון שממון היהודים בארצות אירופה נעשה הפקר ע"י מלכות הרשעה, ה"ז כאבודה מכל אדם, וזכה הנפקד בפקדון זה. והחלקת יעקב דחה דבריו, שמדינא דמלכותא צריך להחזיר, וגם לפני משורת הדין מצוה להחזיר, ועוד שמסתמא דעת המפקיד היתה שבודאי היתה לנפקד אפשרות להעביר הכסף למקום בטוח, וגם אפשר להטמין בחדרי חדרים. עיין שם שהאריך בזה, ועיין פתחי חושן חלק ב פרק ב הערה לו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

מה שהתבאר לעיל שמצא פירות מפוזרים הרי אלו שלו אינו אלא בפירות⁷⁶ העומדים לאכילה או שהם כבדים, ומפוזרים במקום הילוך בני אדם או באמצע השדה⁷⁷, או בפירות במקום הגרנות, כשיש לתלות שהשארין הבעלים מדעתו מפני שיש טורח באסיפתם.

אבל מצא פירות שאינם עומדים כעת לאכילה אלא לטחינה⁷⁸ או סחיטה וכדומה ואינם כבדים או שמשנעים אותם בכלי רכב כל שהו, אם לא ידע שנתייאשו הבעלים אסור להגביהם והרי דינו כיאוש שלא מדעת כנזכר.

יב. אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה

כבר התבאר במסכת ב"ק דף קיח. שהגונב חפץ⁷⁹ מבית חברו והחזירו למקומו ולא ידעו הבעלים שהחזירו, אם ידעו הבעלים קודם שהחזירו שנגנב מהם אף על פי שהחזירו הגנב אח"כ לתוך בית הבעלים לא הוי השבה מעליא ולא נפטר הגנב⁸⁰, עד שידעו הבעלים שהוחזר כגון שמנה את חפציו ומצאן שלימים.

אולם כשמנאם ומצאם שלימים נפטר הגנב אף על פי שלא ידעו הבעלים בשעה שהחזירו.

ומשום כך אם מתבייש להחזיר לו בידיעתו⁸¹ (והחיוב הוא בדמים) יכול להבליע לו הדמים בחשבון במשא ומתן אחר, או שיתן לאחר שיבליע לו בחשבון, או ישליך

⁷⁶ שו"ע ונו"כ רסב ז

⁷⁷ שזהו דרך נפילה, ודרך הנחה הוא שמונחין יחד ומן הצד סמ"ע שם יט

⁷⁸ ובמה שכתב השו"ע שם סעיף ז שפירות מפוזרים הרי אלו שלו, כתב הסמ"ע שזהו דעת הרמב"ם שסובר שכל דברי מאכל חשובים הם והאובד ממשמש בהם, דומיא דעיגולי דבילה, אבל הטור חולק משום דסתם פירות הן תבואה החסרה טחינה ולישה ואפיה, וגם אינו מרגיש בנפילה משום שדרך תבואה לנשאה על עגלה או סוס, עיין שם. ועכ"פ נראה שהכל לפי הענין.

⁷⁹ שו"ע ונו"כ שם א

⁸⁰ דכיון שידע הבעל שנגנבה נתיאש מלשומרו עוד ועכשיו שהוחזר לא ידע שישמרנו, והוא באחריות הגנב

⁸¹ שו"ע הרב ה' גזילה סעיף ת, עפ"י דברי הגמרא בפ' איזהו נשך, והובא בסמ"ע סימן רלב סק"ז בשם הטור

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

המעות לכיסו שיש בו מעות⁸². שמסתמא עשוי למשמש בכיסו, וידע שיש שם יותר ממה שהיה לו קודם, וממילא ישמרם, וגם מנין שלא לדעת פוטר, אבל לכיס שאין שם מעות הרי מסתמא לא ימנה שם ולא ידע שהחזיר כדי לשמרם.

יג. הנא נמי אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה

מה שהתבאר לעיל שהמוצא מעות מפוזרות⁸³, אף על פי שהיו מקצתן זה על גב זה הרי אלו שלו משום דסתמא דרך נפילה הוא ואין סימן לא במקום ולא במנין, ומה שמונחים מקצתן זה ע"ג זה שמא אירע שנפלו ונמצאו כך⁸⁴. והבעלים כנראה התייאש כיון שעשוי למשמש ולבדוק את כספו וארנקו בתדירות⁸⁵ ויודע שנפל⁸⁶. אך אם כשראה המוצא שנפל או גם ראה שלא משמש⁸⁷ הרי זה כלפני יאוש ודינו כיאוש שלא מדעת.

שעון יד וטלפון סלולרי⁸⁸ וכדומה בזמננו, דומה למעות שאדם עשוי להרגיש מיד בחסרונו ותולה בנפילה, ובודאי מתייאש מיד

⁸² וכדעת הרי"ף והרמב"ם שהביא הסמ"ע סימן שנה סק"ב, שמסתמא עשוי למשמש בכיסו וידע שיש שם יותר ממה שהיה לו קודם, וממילא ישמרם, וגם מנין שלא לדעת פוטר, אבל לכיס שאין שם מעות הרי מסתמא לא ימנה שם ולא ידע שהחזיר כדי לשמרם

⁸³ שו"ע נו"כ שם יא

⁸⁴ והקשה הט"ז הרי גם בספק הינוח חייב להכריז, ותירץ דשאני מטבעות שאין דרך להניחם ע"ג קרקע.

⁸⁵ יש מפקפקים בזמננו בעצם הכלל שאדם עשוי למשמש בכיסו ומרגיש בנפילה, שבדרך כלל אין אדם יודע כמה כסף יש בכיסו, ובפרט בסכומים קטנים, וממילא אף אם ממשמש אינו יודע שנפל ממנו, וחזר לדין יאוש שלא מדעת. ומ"מ נראה שאין לחוש לכך, שכיון שחז"ל סתמו ואמרו מעות מפוזרין הרי אלו שלו, אף על פי שמסתבר שגם בזמננו לא היה אדם מרגיש בחסרון פרוטה, ולא חילקו בכך, מסתבר שכלל זה בתוקף כל זמן שלא יתברר ההיפך, ועוד שבלא"ה דעת כמה פוסקים להקל בדין יאוש שלא מדעת שיכול להשתמש באבידה, ואה"נ אם יבא הבעלים ויתברר שלא ידע בחסרונו ולא נתייאש יהא חייב להחזיר לו, כדלהלן. פתחי חושן חלק ב פרק הערה כג

⁸⁶ בט"ז סימן רסב סעיף ו כתב בדעת הרמב"ם שלא אמרו במעות שמתייאש כשממשמש בכיסו אלא כשידע שנפל ממנו, אבל לא כשיתכן שאע"פ שירגיש בחסרון המעות בכיסו לא יחשוב שנאבד לו ע"י נפילה, אלא חושב שנתנו לפלוני, וכן כשיש לו הרבה מעות בכיסו ואינו מרגיש החסרון אלא לאחר שימנה, עיין שם. וצ"ע דא"כ נפל בבירא הכלל שאדם עשוי למשמש וכו', ואפשר דאה"נ שאין המוצא צריך לחשוש לכך, שמסתמא אדם ממשמש וכשמרגיש בחסרון תולה בנפילה, אלא שאם יבא הבעלים ויוכיח שלא נתייאש מפני טעמים אלו, יהא חייב להחזיר לו, והרי זה כאילו הוברר בודאי שלא משמש שנראה פשוט שחייב להחזיר לו. פתחי חושן שם

⁸⁷ ע"י רש"י דף כו ע"ב בד"ה נטלה שמשמע מדבריו שיש שיעור לזמן משמוש בכיסו, ובש"מ בשם ר"פ תמה שלא מצינו שיאמרו שאינו מתייאש מיד כשנפלו. פתחי חושן שם.

⁸⁸ ואפשר שגם עת בזמננו הוא בכלל דברים שאדם מרגיש בחסרונו, אלא שבעט ואולי גם בטלפון מסתבר שיותר תולה שהשאירו באיזה מקום ואינו תולה בנפילה, וכסברת הט"ז, וממילא אינו מתייאש מיד.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

יד. אגב דיקירי מידע ידע בהו ... אגב דחשיבי משמושי ממשמש בהו

דברים שיש להם חשיבות⁸⁹ ואדם עשוי למשמש בהם תמיד, או שהם כבדים ואדם מרגיש מיד בנפילתם, אף על פי שאין ידוע לנו אם נודע לבעלים מנפילתם, אנו תולים שמסתמא הרגיש כבר, ואם אין בהם סימן, או במקום שרוב עכו"ם מצויים שם, דינם כאילו כבר נתיאשו הבעלים, והרי הם של המוצא.

טו. המוצא מעות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובכל מקום שהרבים מצויין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתיאשין מהן

המוצא אבידה⁹⁰ שאין בה סימן, אפילו במקום שרוב ישראל מצויים שם, הרי היא של מוצאה⁹¹, ודוקא כשנודע לבעלים שנפל ממנו, ואז מתיאש מפני שאין בה סימן, וכן אם מצא בבית הכנסת ובית המדרש⁹², ואפילו בבית חבירו שרבים נכנסים ויוצאים שם⁹³.

טז. מאימתי כל אדם מותרים בלקט משילכו בה הנמושות

כבר התבאר במסכת תענית דף ו: שמהמתנות שהקציבה התורה לעניים מיבול העם ("מתנות עניים") הם לקט שכחה ופאה.

⁸⁹ שו"ע ונו"כ רסב ג ו

⁹⁰ שו"ע ונו"כ רסב ג

⁹¹ מבואר בכמה מקומות שאפילו יודע מי הוא האובד אינו חייב להחזיר לו, כי אם לפנים משורת הדין,

⁹² שו"ע ונו"כ רנז ג

⁹³ שו"ע הרב הלכות מציאה סעיף ט וי, שאפילו נפל מבעה"ב מתיאש, ואין חצרו קונה לו, וכן ביהכנ"ס וביהמדר"ר אינו קונה מדין חצר לקופת ביהכנ"ס, שאין חצר להקדש, וכמו שנתבאר שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

שיבולת אחת או שתיים שנשרו מן היד בשעת קצירת התבואה, הרי זה – לקט – שיש להשאירם עבור העניים שילקטו אותם,

מי ששכח תבואה או פירות בשדה בשעת הקציר, הבציר או הקטיפה, הרי זה – שכחה – ואסור לו לחזור ולקחתם, אלא עליו להשאירם לעניים.

הקוצר את שדהו, לא יקצור את כל השדה, אלא יניח מעט מן היבול בקצה השדה עבור העניים. וזהו הנקרא – פאה –.

ובענבים, גרגרים בורדים של ענבים שנפרטו בשעת הבציר ונשרו מאשכולותיהם. הרי זה – פרט – ואסור לקחתם אלא הרי הם לעניים.

אשכולות הענבים שאין להם לא "כתף" (כלומר פסיגים)⁹⁴ העמוסים זה על גבי זה, והוא החלק הרחב באשכול ענבים שגרגריו צפופים ועמוסים זה על גבי זה). ולא "נטף", (כלומר קבוצת גרגרי ענבים הנמצאים בסוף שדרת האשכול בקצהו התחתון), אלא מעט גרגרי ענבים מפוזרים בהם, הי זה – עוללות – שאין בעל הכרם רשאי לקחתם, אלא עליו להשאירם לעניים

פסקו העניים לבקש ולחזור עליהן ונתייאשו מהן, מותר כל אדם לקחת, אפי' באו אח"כ עניים אחרים אין להם זכות יותר מכל אדם, שכבר נתייאשו. וכן אם בעה"ב זכה בהן א"צ לתת להן.

ומאימתי מותרין כל אדם או הבעלים בלקט שכחה ופאה⁹⁵, וי"א⁹⁶ משהלכו להם המלקטים הראשונים ויכנסו המלקטים שניים וילקטו אחר מלקטים הראשונים ויצאו, שאז כבר מתייאשים שאר העניים. וי"א⁹⁷ שאף שהלכו לקוטים אחר לקוטים עדיין לא נתייאשו, ואסור לכל אדם עד שילכו שם העניים הזקנים ההולכים על משענתם כפופים, ועיניהם למטה ורואין כל

⁹⁴ אשכול ענבים קטן היוצא משדרת האשכול הגדול

⁹⁵ ואם בעה"ב רוצה לזכות בהן והיתה חצר המשתמרת או שהי' עומד בצד שדהו זכתה לו שדהו ומ"מ אף שזכה בו בעה"ב פטור ממעשר הואיל והי' הפקר מתחלה

⁹⁶ רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק א הלכה יא

⁹⁷ ר"ש ורא"ש ור"י בן מ"צ ברפ"ח דפאה וכו' יוחנן ועי' פה"ש ובה"ל וכן משמע שהסכים הגר"א בשנו"א וכו' פ' הרש"ם ועי' בשטמ"ק ב"מ כ"א ב' בשם ר"ח דמפרש ג"כ לדר' יוחנן על זקנים ממש ובפי' רבנו נתן מצאתי שפי' בר"ל וכדעת רבנו וכ"כ רש"י בב"מ י"ב א' ד"ה אלא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

שבולת ושבולת המוטל לפנייהם, ואינם משאירים כלום⁹⁸. אבל כ"ז שלא הלכו הזקנים, לא⁹⁹.

ובשכחה ובפאה של ענבים¹⁰⁰, וכן בפרט ובעוללות מותר לכל אדם משהלכו העניים בכרם ויחזרו¹⁰¹, שאז הנשאר אחרי כן מותר לכל אדם, מכיון שאין דרך עניים לבא ב' פעמים, וגם הזקנים באים מיד, מתוך שענבים חביבים להם.

מכיון שזמן בצירת הזיתים הנם בימי הצינה ואין הזקנים יוצאים, לפיכך קבעו זמן אחר שמוותר בו כל אדם, ומאימתי מותרין כל אדם בשכחה ופאה של זיתים, בארץ ישראל אם שכח אותה בזית¹⁰² הרי זה מותר בה מראש חדש כסליו שהוא זמן רביעה שנייה בשנה אפילה, כלומר שנה של איחור גשמים, שמסתמא כבר מתקלקלים הזיתים הנשארים ע"י הגשם, ומתייאשים העניים מהם. אבל ציבורי זיתים ששכחן תחת האילן הרי זה מותר בהן משיפסקו העניים מלחזור אחריה¹⁰³. וי"א שגם זיתים שתחת האילן זמנם מראש חודש כסליו.

ובשנה בכירה זמנה ב"ז במרחשון, ובשנה בינונית זמנה בכ"ג במרחשון ואז כבר מותר לקחת הזתים. וי"א¹⁰⁴ שהזמן ב"ז במרחשון. ודעת הרבה ראשונים דזמן רביעה שני' בכל השנים הוא בכ"ג במרחשון¹⁰⁵, ואז מותרים הזיתים ואין חילוק בין שנה בכירה לאפילה.

⁹⁸ שמכיון שהם תשושי כח ללכת הרבה ובשדה שיכנסו בה ללקט לא יניחו אחריהם כלום ואז שאר העניים מתייאשים. דרך אמונה שם סו

⁹⁹ ודוקא שהזקנים באו אחר שבאו שאר העניים אבל אם באו ביחד עם כל העניים אין מתייאשין עדיין שאר העניים ובעיר שאין בה זקנים משערין לפי הזמן אילו היו זקנים מתי היו באין. דרך אמונה שם

¹⁰⁰ שם סו
¹⁰¹ שדרך העני ללקט בבואו בשדה ובהזרתו כמש"כ גבי רות ותלך ותבא ותלקט ומשהלכו העניים וחזרו מתייאשים שאר העניים

¹⁰² אורחא דמילתא שבראש הזית מתוך שהוא גבוה שוכחין שם ולכן כתב הרמב"ם ראש הזית, ולא בא אלא לאפוקי שתחת הזית. דרך אמונה שם עא

¹⁰³ רמב"ם שם
¹⁰⁴ הראשונים שפסקו כרב יהודה וכדלעיל גבי נדרים וכן דעת רש"י בסוגיין דק"ל כר' יהודה ומפרש דרביעה שני' ב"ז וכן פסקו בנדרים ס"ג א' הרמב"ן והרא"ש והמור ורי"א

¹⁰⁵ כ"ה דעת הראב"ד בהשנות פ"י מנדרים הי"א וכ"כ ר"ח בתענית ו' א' והרשב"א בנדרים ס"ג א' ובשטמ"ק שם בשם הרי"ף דק"ל כר' יוסי ומפרשי בכירה כו' על הרביעיות וכ"ד הרע"ב בפ"ח דפאה ובאמת כמעט כל הראשונים פ' על הרביעיות דלא כרבנו ע"י רש"י ותוס' בתענית ור"ן ורא"ש ורש"י ותוס' ורי"ף וריטב"א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

ובחור"ל בגולה הוא לערך פ"ג יום אחר תקופת תשרי, וי"א ע' או ע"ז יום אחר תקופת תשרי, ובשאר ארצות הכל לפי זמני הגשמים.

יז. קציעות בדרך ואפילו בצד שדה קציעות וכן תאנה הנוטה לדרך ומצא תאנים תחתיה מותרות משום גזל

המוצא פירות¹⁰⁶ בצד שדה, וידוע שהפירות נפלו מהאילנות שבשדה זו, אם הם פירות הנמאסים בנפילה, הרי הם של מוצא, כגון תאנים שעם נפילתן נמאסות והבעלים מתייאשים קודם נפילתן, שדרך האילן להשיר פירותיו, אבל באילן שאין דרך להשיר פירות, ה"ז כיאוש שלא מדעת ואסורים.

וכן במקום שנמצאים שם בהמות או חיות שבודאי יאכלו אותם, ואם גילה בעל השדה דעתו שאינו מתייאש, אסור לקחתם¹⁰⁷.

יח. ופטורות מן המעשר בזיתים ובחרובים אסור

המוצא פירות¹⁰⁸ בדרך¹⁰⁹ אפילו בצד שדה או פרדס הרי אלו פטורין מן המעשר, כיון שהם חשובין בודאי בעה"ב ממשמש בהן כל שעה וכבר ידע שנפלו ונתייאש מהן מרלא הרימן ונמצא שהפקירן, והפקר קודם גמר

ושטמ"ק בשם רא"מ ור"א מן ההר בנדרים [אלא דלא פסקו בהדיא אם כר' יהודא אם כר' יוסין] וכפשטות הסוגיא דקאי אג' רביעיות.

¹⁰⁶ שו"ע ונו"כ רס ו

¹⁰⁷ והסמ"ע פירש שהקיף מקום האילנות שלא יכנסו שם בהמות וחיות, ובהך דתיקן מקום שיפלו שם הנובלות פירש הסמ"ע שתיקן מקום שלא ימאסו בנפילתן. וכתב בשו"ע הרב סעיף ו שכשתיקן מקום, אפילו הפירות שנפלו מחוץ לתיקון אסורין, וכ"כ בערוה"ש, שכיון שתיקן מקום זה הרי דעתו שלא יפלו יותר, ונמצא שמה שנפל בחוץ הרי זה בנדר יאוש שלא מדעת, מיהו אם ענפי האילן יוצאים מחוץ להיקף הרי ידע שעלולים ליפול שם, והרי זה כאילו לא עשה היקף. ובחידושי רעק"א כתב שמלשון הרמב"ם והמור ומחבר משמע שעיקר הטעם הוא משום שע"י ההיקף אנו רואים שמקפיד ואינו מתייאש, וסיים שיש נ"מ בין הטעמים בפירות הנופלים לאחר שמת בעל השדה, שלטעם הסמ"ע כיון שהקיף ושוב אין נמאסים ואין חיות מצויים, אסורים הפירות, שהרי גם היורש אינו מתייאש, אבל לסברת הרמב"ם אין גילוי דעת בעל השדה מועיל לאסור הפירות אלא כשהם שלו, אבל יורשין הם בהזקת שאר בני אדם שאינם מקפידים ומתייאשים.

¹⁰⁸ רמב"ם הלכות מעשר פרק ג הלכה כא

¹⁰⁹ הרמב"ם כתב "המוצא קציעות" ובפיה"מ מעשרות ג ד פירש פירות שנקצצו ונתלשו מאיזה אילן ונפלו ויש גורסין כרש"י קציעות דהיינו תאנים שקוצצין אותן באיזמל ומוהל שלהן זב ושוטחן בשדה לייבש וכ"כ הר"ש והרא"ש והר"י בן מ"צ גם להג"י קציעות וכן הסכים הר"י קורקוס

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

מלאכה פוטר ממעשר אולם רק בפירות חשובין שדרך למשמש בהן שאם לא כן הרי זה יאוש שלא מדעת שאינו יאוש. ומ"מ י"א שלא יאכל סמוך לשדה בקבע שלא יחשדוהו שנטל מהשדה ואוכל בלי מעשר¹¹⁰.

אבל בינו לבין חברו אינו מתייאש.

מצא תאנים¹¹¹ תחת התאנה כגון תאנה שנוטה לדרך¹¹² וכן כל הדומה לתאנה שבנפילתה נמאסת וכן כל הדומה לתאנה שבנפילתה נמאסת הרי הם ספק שהרי משתנות ומתלככות בעפר שדרך התאנה לימאס כשנופלת ואין ניכר אם הוא מאילן זה ושמא מתאנה זו נפלו או מתאנים שנתעשרו¹¹³. וי"א שודאי פטורה ממעשר.

המוצא¹¹⁴ זיתים תחת הזית וחרובין תחת החרוב חייבין במעשר שחזקתן שמאילן זה נפלו, לפי שניכרין שדומין לאותן שבאילן ואין הבעלים מתייאש מהן כלל אפי' אם ידע ולכן חייב במעשר.

אבל אם מצא זיתים תחת החרוב וכה"ג נהי דלא הוי הפקר דהוי יאוש שלא מדעת מ"מ אפשר שמעוברי דרכים נפל אחר גמ"מ ושמא נתעשר ואין חייב

¹¹⁰ דרך אמונה שם רט מתוספתא מעשרות פ"ב ה"ב לפי המ"ב

¹¹¹ רמב"ם שם הלכה כד

¹¹² רדב"ז וכמ"ש בירו' וכ"כ רבנו בפט"ו מגזלה הט"ו אבל אם אינה אלא בינו לבין חברו וכ"ש אם הוא בתוך גינתו ממש אינו מתייאש כלל והוא ודאי שלו וחייב במעשר

¹¹³ משמע מלשון רבנו שאם מאילן זה נפלו חייב ואם מעוברי דרכים נפל פטור שמא נתעשר ולכא' הוא להיפך שאם מאילן זה נפלו הוא הפקר קודם גמ"מ ופטור [ואין זה יאוש שלא מדעת שידוע שדרך תאנה להשיר פירותיה] ואם הוא מעוברי דרכים י"ל דילמא חוליכוהו למכור בשוק והמוכר ע"ה שלא עישר וצריך לעשר מספק וזו דעת הראב"ד ודעת התוס' דלעולם פטור, ולא חיישי' לעוברי דרכים, ומ"מ בעל התאנה מתייאש שסבור דאינשי דלא מעלי יקחום כיון שאין ניכר שזה מאילן זה ועוד כיון שנמאסת אינה חשובה בעיניו ומפקירה [ופטור משום הפקר וכן משמע פשטות לשון המשנה כ"כ בחזו"א] ויש ליישב דעת רבנו דכוונתו ליתן טעם למה הוא רק ספק ולא ודאי כמו בזיתים וחרובין וקאמר ב' טעמים טעם א' שמא מתאנה זו נפלו והבעלים מתייאשים מהם כמ"ש כ בפט"ו מגזלה הט"ו והו"ל הפקר קודם מירוח ופטור ועוד שמא נפל מעוברי דרכים ואף על גב דאם נפל מעוברי דרכים הו"ל הפקר אחר מירוח מ"מ י"ל שמא נתעשרו ואף על גב דאפשר שנפלו מע"ה ולא נתעשרו מ"מ א"צ לעשר אלא דמאי ולא ודאי כמו בזיתים וחרובים ומש"כ רבנו בפט"ו מגזלה הט"ו דפטורין ממעשרות היינו מודאי אבל חייבין בדמאי אבל דעת רוב הראשונים כהתוס' הנ"ל. דרך אמונה שם

רנד

¹¹⁴ רמב"ם שם הלכה כד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

אלא מספק. וי"א¹¹⁵ דאפי' מצא זיתים תחת חרובין וחרובין תחת זיתים כיון
דניכר שזה מאילנות אלו אין הבעלים מתייאש וחייב במעשר ולא חיישי'
לעוברי דרכים

¹¹⁵ שטמ"ק ב"מ שם בשם הראב"ד למסקנא דבבלי וכ"כ הגר"א בשנו"א ועי' בחזו"א דמאי סי' ז' סק"ח שהסביר
טעם החולקים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

